



Pohjoisen liikennestrategia 2036

Raporttiluonnoksen esittely

17.1.2024





KAINUUN LIITTO


KESKI-POHJANMAAN LIITTO
MELLERSTA ÖSTERBOTTENS FÖRBUND

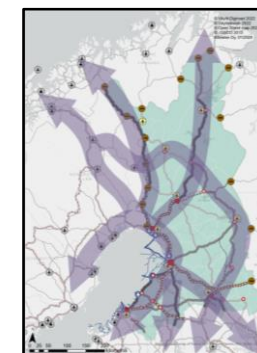

POHJOIS-
POHJANMAA
COUNCIL OF OULU REGION


LAPIN LIITTO

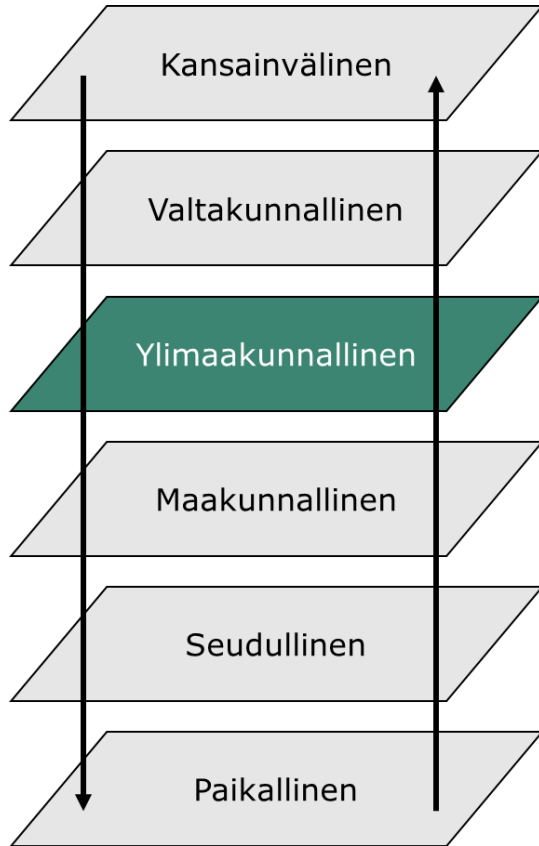

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus


Väylävirasto
Trafikledsverket

TRAFICOM
Liikenne- ja viestintävirasto



Mikä on ylitaakunnallisen liikennestrategian rooli?



- Liikennejärjestelmätyötä tehdään useilla eri tasoilla.
- Ylitaakunnallisella tasolla korostuvat asiat, jotka ovat maakunnille selkeästi yhteisiä (olematta kuitenkaan täysin valtakunnallisia). Esimerkiksi:
 - Pitkämatakinen liikkuminen ja pitkämatakat kuljetukset sekä niihin liittyvät väylät ja solmut ovat tyypillisesti ylitaakunnallisia asioita.
 - Arjen liikkumiseen kytkeytyvät näkökulmat, kuten kestävän liikkumisen edistäminen, esteettömyyden lisääminen sekä liikenneturvallisuuden parantaminen ovat tyypillisesti seudullisen ja paikallisen tason asioita. Näihin liittyviä selvitys- tai linjaustarpeita voi ilmetä myös muilla tasoilla.
 - Merkittävät yhteiskunnalliset trendit, kuten väestön ikääntyminen tai liikenteen ilmastovaikutukset, ovat tyypillisesti valtakunnallisen liikennejärjestelmätyön asioita, mutta niistäkin voi nousta näkökulmia ja teemoja ylitaakunnalliselle tasolle.



Työn painopisteet ja rajaukset

- Työn tavoitteissa ja toimenpiteissä priorisoidaan Pohjois-Suomen yhteiset ja vain keskeisimmät liikenne- ja logistiikkajärjestelmän kehittämistarpeet vuoteen 2036.
- Tämä tarkoittaa, että työssä:
 - Huomioidaan asiat, jotka ovat merkitykseltään yhteisiä Pohjois-Suomelle. Asioita, joilla on jo selkeät toimintamallit (esim. liikenneturvallisuustoimijatyö), ei painoteta
 - Keskiössä strategiset kehityshankkeet ja –potentiaali, joiden suunnittelun edistäminen tai toteuttaminen on realistista tarkastelujaksolla
 - Painotetaan Pohjois-Suomelle ominaisia ja erityisesti muusta Suomesta poikkeavia asioita. Nostetaan harkiten esille yleisiä, valtakunnallisia tarpeita ja haasteita.
 - Karsitaan paikallisia toivelistoja ja nostetaan viestintäkärjiksi vain muutamat keskeisimmät asiat, joihin kaikki sitoutuvat.
 - Pidetään työn tarkastelun taso ylimaakunnallisena ja liikennejärjestelmätasoisena.



Toimintaympäristön analyysi

Pohjoisen liikennestrategian lähtökohdat toimintaympäristöanalyysin perusteella

Kansainvälisyys

- Pohjois-Suomen liikenne- ja logistiikkajärjestelmän rooli ja merkitys on kasvanut huomattavasti
- Sotilaallisen liikkuvuuden sekä huolto- ja toimintavarmuuden merkitys korostuu erityisesti Ruotsiin ja Norjaan johtavien yhteyksien osalta
- Ylimaakunnalliset ja kansainväliset yhteydet korostuvat työssäkäyntialueiden laajentumistarpeen myötä
- Kansainväliset ulkomaankaupan kuljetusreitit voivat muuttua
- Lentoliikenteen ja lentoasemien merkitys alueella suuri

Elinkeinot

- Akku-, kaivos- ja vetyteollisuuden kuljetukset lisääntyvät alueella
- Kaivos-, metalli- ja metsäteollisuuden kuljetukset ovat alueella merkittäviä (alempi tieverkko)
- Matkailun merkitys alueella suuri, kasvun näkymät vahvat lähivuosina

- Verkkokauppa (B2B ja B2C) kasvattaa jakelukuljetuksia ja hajauttaa virtoja

Muuttuva ilmasto

- Jäänmurron tarve lisääntyy ja alusten kulkunopeudet hidastuvat
- Sään ääri-ilmiöt haastavat infrastruktuurin kestävyyttä
- Vaihtoehtoisten käyttövoimien lataus- ja tankkausinfrastruktuuri tulee mahdollistaa pitkämatkaiselle liikenteelle

Yhteiskunta

- Väestön ikääntyminen ja kestävyysvaje edellyttävät nykyistä tehokkaampia henkilökuljetuspalveluita
- Haja-asutusalueella asuvien määrä huomattava maan keskiarvoon nähden
- Digitalisaation odotetaan sujuvoittavan liikkumista ja tehostavan kuljetuksia tulevaisuudessa



Visio, tavoitteet ja toimintalinjat

**Visio: Pohjoisen
liikennejärjestelmästä
elinvoimaa, kilpailukykyä ja
toimintavarmuutta koko
läntiselle Euroopalle**

Tavoitteet:

Kansainvälisten käytävien kehittäminen parantaa Pohjoisen ulkoista ja sisäistä saavutettavuutta.

Teollisuuden, alkutuotannon ja matkailun sekä sotilaallisen liikkuvuuden edellytykset paranevat.

Matka- ja kuljetusketjut sujuvoituvat pitkien etäisyyksien Pohjoisessa.

**Läpileikkaavat
teemat**

Liikenteen päästöjen vähentäminen, luontokadon arvioiminen sekä ilmastonmuutokseen sopeutuminen.

Turvallisuuden sekä toiminta- ja huoltovarmuuden parantaminen.



Tavoitteet ja toimintalinjat:

Kansainvälisten käytävien kehittäminen parantaa Pohjoisen ulkoista ja sisäistä saavutettavuutta.

- Länsinaapureiden rajanylityspaikoille johtavat yhteydet, erityisesti TEN-T ydin ja kattava verkko, sekä liikenteen solmupisteet mahdollistavat sujuvan liikenteen.
- Lentoliikenneyhteydet ja lentoasemat mahdollistavat hyvän saavutettavuuden sekä elinkeinoelämän ja kansainvälisen matkailun kasvun.
- Satamat toimivat tehokkaasti ja satamiin johtavat väylät mahdollistavat ennakoitavat kuljetukset.

Teollisuuden, alkutuotannon ja matkailun sekä sotilaallisen liikkuvuuden edellytykset paranevat.

- Tieverkon kehittämisessä ja hoidossa huomioidaan nykyiset vahvat elinkeinot*, puhtaan siirtymän kuljetukset**, kansainväliset kuljetukset sekä sotilaallisen liikkuvuuden tarpeet.
- Rataverkon välityskykyä kasvatetaan ja uusia suuntia kehitetään liikenteen tarpeita vastaavaksi.

* Kaivos-, metalli- ja metsäteollisuuden kuljetukset sekä matkailu ovat alueella merkittäviä

** Akku-, tuulivoima- ja vetyteollisuuden kuljetukset lisääntyvät alueella

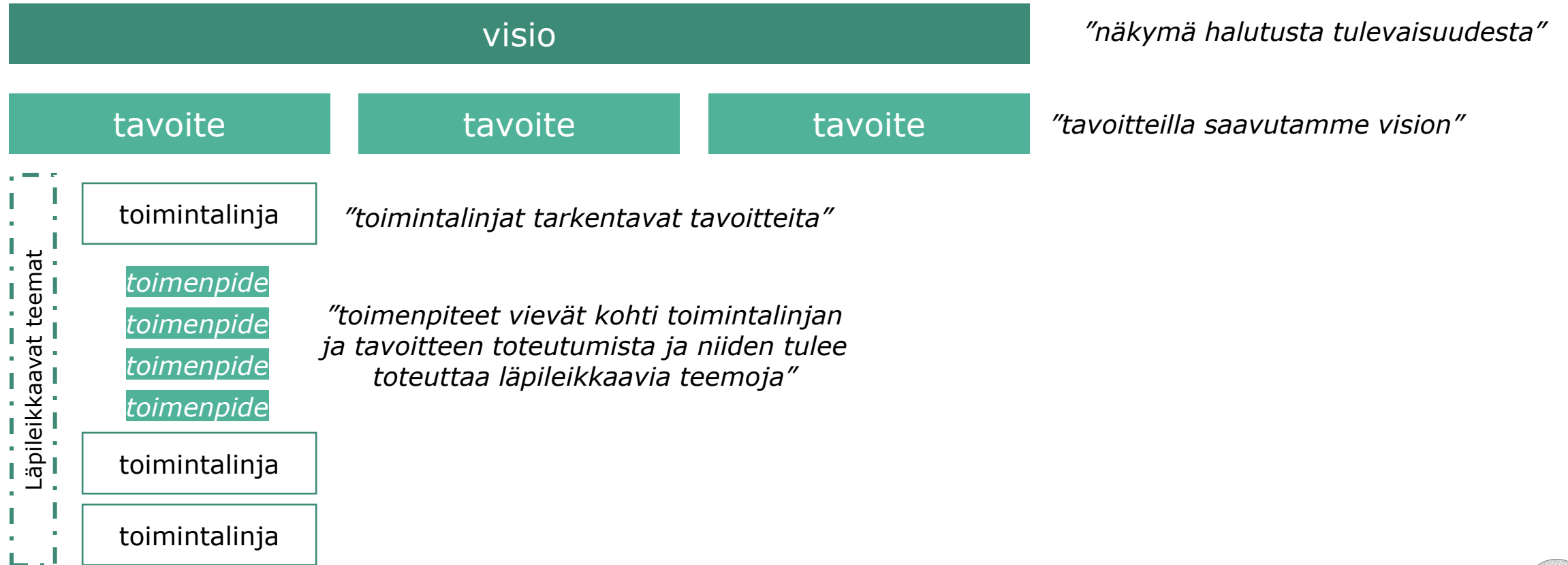
Matka- ja kuljetusketjut sujuvoituvat pitkien etäisyyksien Pohjoisessa.

- Maakunta- ja matkailukeskusten välisiä yhteyksiä kehitetään tärkeänä osana rajat ylittäviä matkaketjuja.
- Työssäkäyntialueiden kestävää ja turvallista liikkumista edistetään.
- Älykkäillä ratkaisulla ja kuljetuksia yhdistämällä tehostetaan julkisesti hankittuja kuljetuksia ja tavaroiden liikkumista.
- Tietoliikenneyhteydet mahdollistavat etätyön ja paikkariippumattomuuden.



Toimenpideohjelma

Toimenpiteet muodostuvat vision, tavoitteiden ja toimintalinjojen kautta



Toimenpiteiden jaottelu

Kärkitoimenpiteet
(=kiireellisimmät, priorisoidut toimenpiteet)

Kehityshankkeet
(=kansallisella ja kansainvälisellä rahoituksella toteutettavat infrastruktuurihankkeet)

Edistettävät asiat
(=kansallisella ja kansainvälisellä rahoituksella toteutettavat muut toimenpiteet)

Jatkoselvitykset
(=alueen toimijoiden itse toteuttamat selvitykset)

Toimintamallit
(=alueen toimijoiden itse koordinoima yhteistyö)



Kärkitoimenpiteet

Edistetään perusväylänpidon rahoitustason nostoa pohjoisen liikenneverkon kunnossapidon ja toimivuuden varmistamiseksi, liikenneturvallisuuden parantamiseksi sekä korjausvelan vähentämiseksi.

Kiireellisimmät kehityshankkeet ovat:

- Vt 4 (Oulu–Kemi) kehittäminen.
- Tampere–Oulu–Tornio-ratavälin nopeustasoa ja välityskykyä parantavien toimenpiteiden toteuttaminen.
- Savon radan pohjoisosan välityskykyä ja liikenteen sujuvuutta parantavien toimenpiteiden toteuttaminen.
- Vt 21 (Tornio–Kilpisjärvi) kehittäminen.

Seuraavaksi kiireellisimmät kehityshankkeet ovat:

- Vt 4 (Kemi–Rovaniemi–Utsjoki) kehittäminen
- Vt 8 (Vaasa–Kokkola–Oulu) kehittäminen
- Vt 22 (Kajaani–Oulu) kehittäminen



Muut kehityshankkeet

- Kehitetään pohjoisten valtateiden yhteysvälejä ja niiden kytkeytymistä TEN-T-ydinverkkoon
 - Vt 5 Kajaani–Kuusamo–Kemijärvi–Sodankylä
 - Vt 20 Oulu–Kuusamo
- Kehitetään pohjoisen ratayhteyksiä
 - Toteutetaan Oulu–Laurila-rataosan välityskykyä nostavat toimenpiteet.
 - Kehitetään Iisalmi–Ylivieska-ratayhteyttä.
 - Edistetään rataverkon sähköistämistä yhteysväleillä Tornio–Kolari, Kontiomäki–Pesiökylä ja Joensuu–Kontiomäki.
- Kehitetään pohjoisen satamayhteyksiä
 - Toteutetaan Raahen vesiväylän syventäminen.
 - Kehitetään pohjoisten satamien kytkeytymistä tie- ja rataverkolle.



Muut edistettävät asiat

- Edistetään perusväylänpidon rahoitusnäkyvien ennakoitavuutta suunnitelmavalmiuden parantamiseksi.
- Edistetään joukkoliikenteen peruspalvelutason toteumista turvaamalla joukkoliikenteen rahoitus.
- Edistetään jäänmurtaajien uusimishjelman laatimista ja toteuttamista.
- Edistetään satamien roolia kestävien energiaratkaisuiden mahdollistajana (mm. meritulivoima).
- Edistetään markkinaehtoisten, ja mahdollisuuksien mukaan kestäviä käyttövoimia käyttävien lentoyhteyksien kehittymistä Kajaanin, Kemi-Tornion ja Kokkola-Pietarsaaren lentoasemilla sekä lentoasemien säilymistä osana Finavian verkostoa.
- Edistetään valtatie 6 (Helsinki–Joensuu–Kajaani) jatkamista pääväylänä Kajaanista Ouluun.
- Edistetään valtateiden 5 (Kemijärvi–Sodankylä) ja 6 (Joensuu–Kajaani) nostamista osaksi TEN-T kattavaa verkkoa.
- Edistetään Raahen ja Kokkolan satamien nostamista osaksi TEN-T-ydinverkkoa.
- Edistetään matkapuhelinverkon sääntelyn peittovelvollisuuden laajentumista kattamaan asutus, loma-asunnot ja henkilöliikenteen rataverkko.
- Edistetään Pohjoisen liittymistä useammat mantereet yhdistäviin tietoliikenne- ja merikaapelijärjestelmiin.
- Edistetään sähköautojen kotilatausinfrastruktuurin rakentumista sekä kestävien käyttövoimien lataus- ja tankkausinfrastruktuurin rakentumista yhteysväleillä, joilla se ei toteudu markkinaehtoisesti.
- Edistetään rajat ylittävän henkilöjunaliikenteen kehittymistä Suomen ja Ruotsin välille.
- Edistetään alueellisen junaliikenteen kehittämisedellytyksiä.



Jatkoselvitykset

- Jatketaan uusien ratayhteyksiä selvittämistä sotilaallisen liikkuvuuden, huoltovarmuuden, matkailun ja kaivosteollisuuden tarpeiden perusteella. (2024->).
- Laaditaan selvitys kansainvälisten tavaraliikenneyhteyksien kehittämisen mahdollisuuksista (2025).
- Laaditaan Pohjoisen pitkämatkaisen joukkoliikenteen kehittämissuunnitelma (2026).
- Laaditaan alemman tieverkon merkittävyys selvitys (2027).
- Laaditaan selvitys logistiikan digitalisaation tilasta ja kehittämismahdollisuuksista julkisesti hankituissa kuljetuksissa eri sektoreilla. (2028).



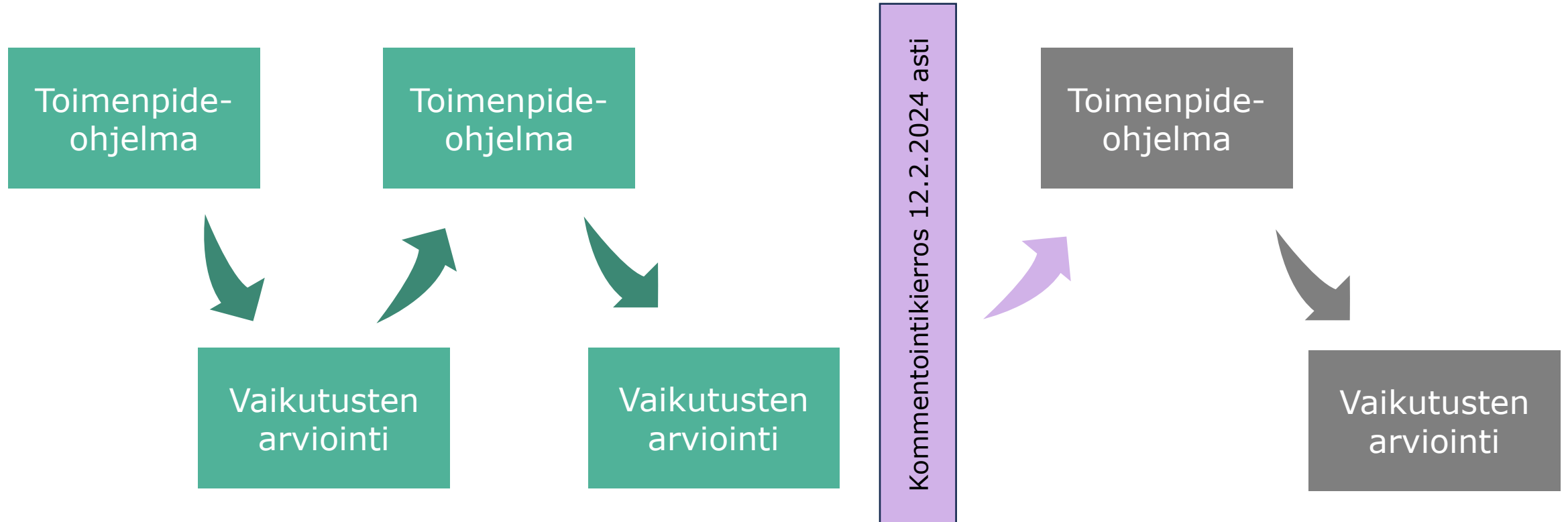
Toimintamallit

- Seurataan ja pidetään ajan tasalla maakuntien ja kaupunkiseutujen (Oulu, Rovaniemi, Kokkola, Kajaani, Kemi-Tornio) liikennejärjestelmäsuunnitelmat sekä kestävän liikkumisen edistämishjelmat.
- Sitoudutaan toteuttamaan valtakunnallista liikenneturvallisuusstrategiaa ja Liikenne12-linjauksia.
- Sitoudutaan jatkuvan liikenneturvallisuustyön toimintamalliin ja pidetään alueelliset liikenneturvallisuussuunnitelmat ajan tasalla.
- Varmistetaan, että jokaisella alueella on toimiva lentoliikenteen yhteistyöryhmä ja strategia.
- Luodaan yhteistyömalli liikennejärjestelmätyön, alueellisen ja kaupunkien joukkoliikennesuunnittelun ja Hyvinvointialueiden välille julkisesti hankittujen kuljetusten tehostamista varten.
- Luodaan kannustava toimintamalli ja toimintatavat tietoliikenneyhteyksien ja muun infrarakentamisen yhteisrakentamiselle.
- Kehitetään pohjoismaisen liikennejärjestelmäyhteistyön toimintamalleja mm. kriisinkestävyyden näkökulmasta.

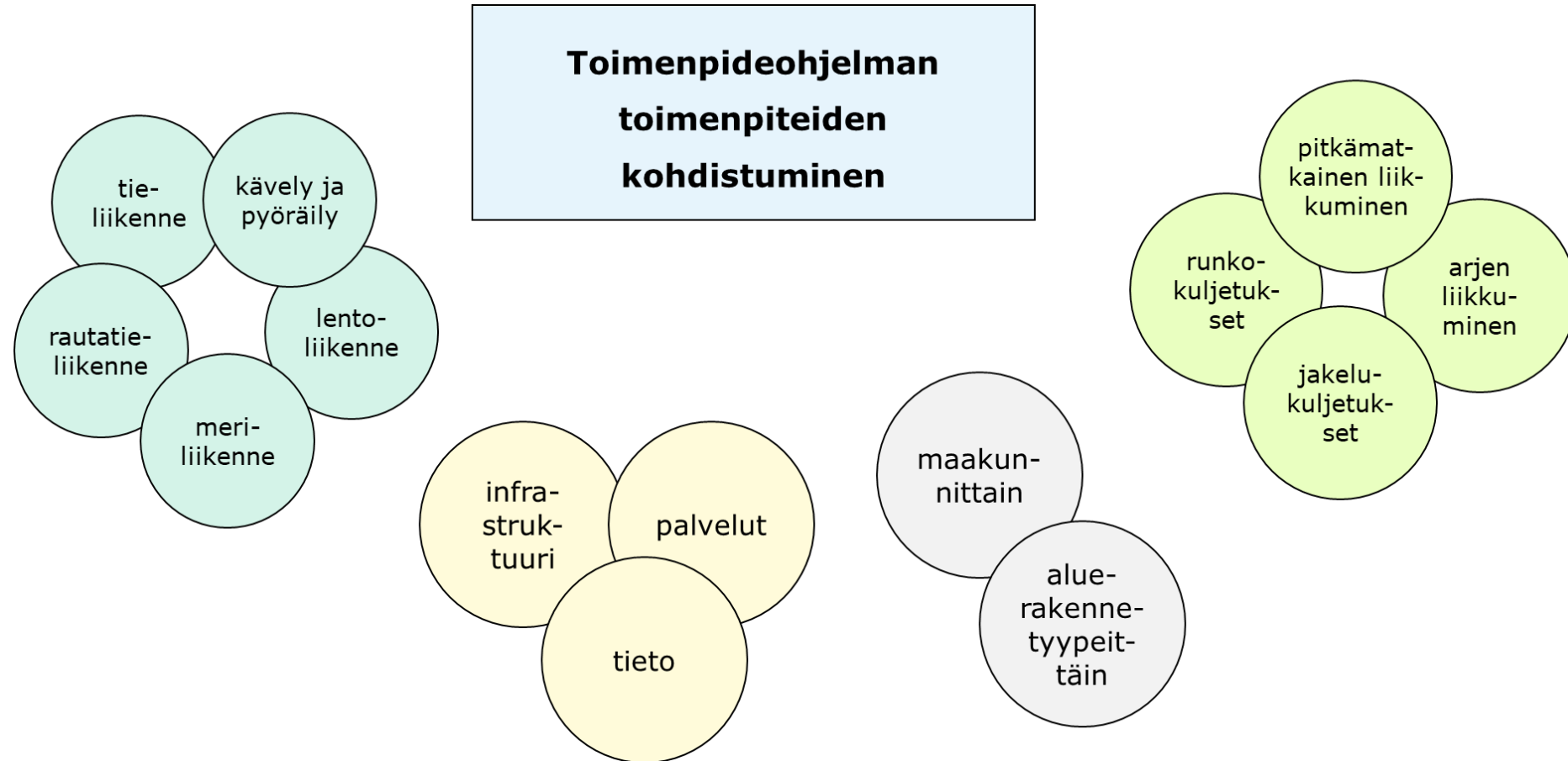


Vaikutusten arviointi

Vaikutusten arviointi on iteratiivinen prosessi strategian laadinnan aikana



Vaikutusten arvioinnin lähtökohdat



Toimenpideohjelman vaikuttavuus

<i>Tavoite:</i> Kansainvälisten käytävien kehittäminen parantaa Pohjoisen ulkoista ja sisäistä saavutettavuutta	Vastaa hyvin tavoitteeseen.
<i>Tavoite:</i> Teollisuuden, alkutuotannon ja matkailun sekä sotilaallisen liikkuvuuden edellytykset paranevat	Vastaa hyvin tavoitteeseen.
<i>Tavoite:</i> Matka- ja kuljetusketjut sujuvoituvat pitkien etäisyyksien Pohjoisessa	Vastaa jossain määrin tavoitteeseen.
<i>Läpileikkaava teema:</i> Liikenteen päästöjen vähentäminen, luontokadon arvioiminen sekä ilmastonmuutokseen sopeutuminen	Toteuttaa pienissä määrin läpileikkaavaa teemaa.
<i>Läpileikkaava teema:</i> Turvallisuuden sekä toiminta- ja huoltovarmuuden parantaminen	Toteuttaa hyvin läpileikkaavaa teemaa.



Toimenpideohjelman vaikutukset

Saavutettavuusvaikutukset	Toimenpideohjelma parantaa erityisesti toimintojen saavutettavuutta, kansainvälistä ja kansallista saavutettavuutta sekä tavaraliikenteen saavutettavuutta.
Taloudelliset vaikutukset	Toimenpideohjelman julkistaloudelliset vaikutukset ovat merkittävät. Osa toimienpiteistä voidaan rahoittaa kansainvälisesti. Suunnitelma voi parantaa yhteiskuntataloudellista tehokkuutta. Toimenpideohjelma luo erittäin hyvät kehittymisedellytykset Pohjoiselle.
Ympäristövaikutukset	Toimenpideohjelman kokonaisvaikutus kasvihuonekaasupäästöihin on kasvattava, sillä rakentamisen hiilidioksidipäästöt ovat moninkertaiset mahdollisten kulku- ja kuljetusmuotosiirtymien hyötyihin.
Sosiaaliset vaikutukset	Toimenpideohjelma parantaa jossain määrin liikenneturvallisuutta sekä voi helpottaa iäkkäämpien ihmisten liikkumisen mahdollisuuksia.



Toimenpideohjelma erilaisissa tulevaisuuskuvissa 1/2

Suomen taloudellinen tilanne	Toteutuminen suunnitelman aikajänteellä edellyttää liikennejärjestelmän rahoituksen lisääntymistä nykytilanteesta.
Suomen kansainvälinen suuntautuminen	Toimii parhaiten nykyisen kaltaisessa tulevaisuudessa sekä tulevaisuudessa, jossa pohjoismainen yhteistyö on lisääntynyt nykyisestä.
Puhtaan siirtymän toteutuminen	Toimii parhaiten tulevaisuudessa, jossa puhdas siirtymä ja sen investoinnit etenevät nopeasti.
Teollisuuden määrä Suomessa	Vastaa ainakin osittain mahdollisesti lisääntyvän teollisuuden määrään, toimii hyvin nykyisen kaltaisessa tulevaisuudessa.
Turvallisuuspolitiikan ja huoltovarmuuden merkitys liikennejärjestelmäsuunnittelussa	Toimii nykyisen kaltaisessa tulevaisuudessa sekä tilanteessa, jossa nämä näkökulmat korostuvat nykyistä enemmän.



Toimenpideohjelma erilaisissa tulevaisuuskuvissa 2/2

Teknologisen kehityksen ja älyliikenteen määrä	Toimii hyvin tulevaisuudessa, jossa teknologinen kehitys on nykytilan jatkumo, mutta voi jäädä puutteelliseksi tulevaisuudessa, jossa teknologinen kehitys on huomattavan nopeaa ja vaikutukset liikkumiseen ja kuljetuksiin merkittäviä
Sään ääri-ilmiöt ja muut ilmastonmuutoksen vaikutukset	Toimenpideohjelman tarkemmat vaikutukset pystytään määrittelemään vasta osana jatkotyötä.
Valtion ja markkinoiden roolit liikennesektorilla	Toimenpideohjelma toimii hyvin tulevaisuudessa, jossa valtion ja markkinoiden rooli säilyy nykyisellään tai valtion rooli vahvistuu.



Seuraavat vaiheet

Seuraavat vaiheet

- Raporttiluonnos on nähtävissä Kainuun liiton nettisivuilla.
- Vapaamuotoinen kommentointi ma 12.2.2024 klo 12 asti: kirjaamo(at)kainuunliitto.fi
- Tilaisuuteen kutsutut tahot saavat tänään sähköpostilla kommentointipyyntöä.
- Ohjausryhmä käsittelee kommentit ja päivitystarpeet helmikuussa 2024.

